

**Zarządzenie nr 135/2021
Wójta Gminy Komańcza
z dnia 31 grudnia 2021r.**

**w sprawie ustalenia zasad zarządzania ryzykiem w Gminie Komańcza i Urzędzie Gminy
Komańcza**

Działając na podstawie art. 31 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z późn. zm.), art. 69 ust.1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 305), oraz na podstawie wytycznych dla sektora finansów publicznych w zakresie planowania i zarządzania ryzykiem wprowadzonych Komunikatem Nr 6 Ministra Finansów z dnia 6 grudnia 2012 r. (Dz. Urz. Min. Fin., poz. 56)

zarządzam, co następuje:

§ 1.

1. Ustala się zasady zarządzania ryzykiem w Gminie i Urzędzie Gminy Komańcza – stanowiące **załącznik nr 1** do niniejszego Zarządzenia.
2. Ustala się wzór rejestru ryzyk – stanowiący **załącznik nr 2** do zarządzenia.
2. Ustala się zasady określania wpływu danego ryzyka na realizację celów – stanowiące **załącznik nr 3** do zarządzenia.
3. Ustala się zasady określenia stopnia prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka - stanowiące **załącznik nr 4** do zarządzenia.
4. Ustala się wzór arkusza ryzyka stanowiący **załącznik nr 5** do zarządzenia.
5. Ustala się poziomy istotności ryzyka, stanowiące **załącznik nr 6** do zarządzenia.
5. Ustala się przykładowe kategorie i czynniki ryzyka, stanowiące **załącznik nr 7** do zarządzenia.

§ 2.

Wykonanie zarządzenia powierza się Zastępcy Wójta.

§ 3.

Zarządzenie wchodzi w życie z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2022 r.

Wójt Gminy Komańcza

(-)

Roman Bzdyk

(Podpisane bezpiecznym podpisem elektronicznym)

ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GMINIE KOMAŃCZA I URZĘDZIE GMINY KOMAŃCZA

§ 1.

Użyte w regulaminie określenia oznaczają:

- 1) Gmina - Gminę Komańcza;
- 2) Wójt - Wójta Gminy Komańcza;
- 3) Urząd - Urząd Gminy w Komańczy;
- 4) jednostka organizacyjna - jednostkę organizacyjną Gminy Komańcza;
- 5) kierownik - kierownika, skarbnika, pracownika na samodzielnym stanowisku pracy;
- 6) ryzyko – należy przez to rozumieć prawdopodobieństwo wystąpienia dowolnego zdarzenia, działania, lub braku działania, którego skutkiem może być szkoda w majątku lub wizerunku Gminy i Urzędu lub które przeszkodzi w osiągnięciu wyznaczonych jej celów i zadań;
- 7) wpływ ryzyka – należy przez to rozumieć skutki dla realizowania zadań i osiągnięcia celów spowodowane przez zdarzenie objęte ryzykiem;
- 8) prawdopodobieństwie ziszczenia się ryzyka – należy przez to rozumieć częstotliwość występowania zdarzenia objętego ryzykiem;
- 9) istotność ryzyka – należy przez to rozumieć kombinację wpływu ryzyka i prawdopodobieństwo jego ziszczenia;
- 10) akceptowalnym poziomie ryzyka – należy przez to rozumieć ustalony w zarządzaniu poziom istotności ryzyka przy którym nie jest wymagane podejmowanie działań przeciwdziałających ryzyku;
- 11) zarządzaniu ryzykiem – należy przez to rozumieć proces identyfikacji, oceny i przeciwdziałania ryzyku, proces ten obejmuje także monitorowanie ryzyka i środków podejmowanych w celu jego ograniczania;
- 12) mechanizmy kontroli – należy przez to rozumieć wszystkie działania i procedury podejmowane lub ustanowione w celu zwiększenia prawdopodobieństwa realizacji zadań i osiągnięcia celów, w tym zwłaszcza:
 - a) dokumentację systemu kontroli (procedury, instrukcje, wytyczne),
 - b) dokumentowanie poszczególnych zdarzeń,
 - c) zatwierdzenie operacji,
 - d) podział obowiązków,
 - e) nadzór,
 - f) rejestrowanie istotnych odstępstw od zasad zapisanych w procedurach, instrukcjach czy wytycznych,
 - g) ograniczanie dostępu do zasobów materialnych, finansowych i informacyjnych.

§ 2.

Celem zarządzania ryzykiem w Gminie i Urzędzie jest poprawa jakości, sprawności i efektywności zarządzania oraz ograniczenie ewentualnych negatywnych skutków zdarzeń do akceptowalnego poziomu.

§ 3.

Proces zarządzania ryzykiem obejmuje:

- 1) określenie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji, które zostają określone na dany rok na podstawie zarządzenia Wójta nr 132/2021 z dnia 31 grudnia 2021r. w sprawie określenia celów kontroli zarządczej w Gminie i Urzędzie Gminy Komańcza, określenia mierników ich realizacji oraz zasad monitorowania ich osiągnięcia;
- 2) identyfikację i ocenę ryzyka oraz odniesienie go do akceptowalnego poziomu ryzyka;
- 3) analizę ryzyka;
- 4) ustalenie metody przeciwdziałania ryzyku;
- 5) monitorowanie procesu i dokonywanie w nim zmian.

§ 4.

Cele i zadania Gminy i Urzędu, monitorowanie i ocena ich realizacji, zostają określone corocznie na podstawie zarządzenia Wójta nr 132/2021 z dnia 31 grudnia 2021r. w sprawie określenia celów kontroli zarządczej w Gminie i Urzędzie Gminy Komańcza, określenia mierników ich realizacji oraz zasad monitorowania ich osiągnięcia.

§ 5.

1. Identyfikacja i ocena ryzyka obejmuje coroczne ustalenie wykazu ryzyk przypisanych konkretnym celom i zadaniom, o których mowa w § 4 wraz z funkcjonującymi i proponowanymi mechanizmami kontroli ograniczającymi występujące ryzyko.
2. Ustala się następujące obszary ryzyka:
 - 1) ryzyko finansowe;
 - 2) ryzyko dotyczące zasobów ludzkich;
 - 3) ryzyko działalności;
 - 4) ryzyko zewnętrzne.
3. Identyfikacja ryzyk w Gminie następuje przy uwzględnieniu ryzyk mogących wystąpić w jednostkach organizacyjnych Gminy. Kierownicy jednostek organizacyjnych przedstawiają Wójtowi informacje o mogących wystąpić ryzykach w terminie do **30 marca** każdego roku
4. Identyfikacja ryzyk następuje w odniesieniu do celów stałych oraz celów i zadań na dany rok. W odniesieniu do celów stałych, w urzędzie prowadzony jest rejestr ryzyk według wzoru stanowiącego **załącznik nr 2** do zarządzenia.

§ 6.

1. Analiza ryzyka polega na poddaniu zidentyfikowanych ryzyk analizie mającej na celu określenie prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i jego wpływu, a także określenie akceptowanego poziomu ryzyka. Do określania wpływu danego ryzyka na realizację celów stosuje się zasady określone w **załączniku nr 3** do zarządzenia. Do określenia stopnia prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka stosuje się zasady określone w **załączniku nr 4** do zarządzenia.
2. Do każdego zidentyfikowanego ryzyka określić rodzaj wymaganej reakcji oraz określić działania, które należy podjąć w celu zmniejszenia danego ryzyka do akceptowanego poziomu. Informacje o ryzyku należy wprowadzić do „Arkusza ryzyka”, prowadzonego w formie papierowej i elektronicznej przez koordynatora ds. kontroli. Arkusz powinien zawierać wszystkie rodzaje zidentyfikowanego ryzyka. Wzór arkusza ryzyka określa **załącznik nr 5** do zarządzenia.
3. Każdemu ryzyku należy przypisać istotność ryzyka, które jest obliczane jako iloczyn prawdopodobieństwa i wpływu wystąpienia ryzyka. Do określenia poziomu istotności ryzyka stosuje się zasady określone w **załączniku nr 6** do zarządzenia.

§ 7.

Ustala się następujące metody zapobiegania ryzyku:

- 1) przeciwdziałanie – przez które należy rozumieć wprowadzenie mechanizmów kontrolnych, które zapobiegają urzeczywistnieniu się ryzyka. Każdy mechanizm powinien stanowić odpowiedź na konkretne ryzyko. Koszt wdrożenia mechanizmu nie może przewyższać uzyskanych korzyści,
- 2) transfer – przez który należy rozumieć przeniesienie ryzyka na inny podmiot,
- 3) odsunięcie w czasie – przez które należy rozumieć zawieszenie na jakiś czas działalności obciążonej ryzykiem,
- 4) akceptacja – przez którą należy rozumieć tolerowanie ryzyka.

§ 8.

1. Skuteczność wprowadzonych metod przeciwdziałania ryzyku jest monitorowana i w razie potrzeb modyfikowana.
2. Ocena procesów dokonywana w sposób ciągły, w celu bieżącej identyfikacji problemów umożliwiającej natychmiastowe ich rozwiązanie.
3. Za monitorowanie skuteczności zarządzania ryzykiem oraz dokonanie oceny realizacji procesów odpowiedzialny jest Wójt, a także inne osoby pełniące funkcje kierownicze oraz Koordynator ds. kontroli zarządczej – w zakresie powierzonych im zadań.

§ 9.

1. Identyfikacji i oceny ryzyka oraz ustalenia metody przeciwdziałania ryzyku dokonuje Wójt przy pomocy Koordynatora ds. kontroli zarządczej.

2. Na podstawie dokonanej identyfikacji i oceny ryzyka oraz określenia metody przeciwdziałania ryzyku, Koordynator ds. kontroli zarządczej wypełnia zbiorczy „Arkusze ryzyka” i przedstawia Wójtowi do zatwierdzenia w terminie **do 31 stycznia**

3. Przykładowe kategorie i czynniki ryzyka określa **załącznik nr 7** do zarządzenia.

Załącznik nr 2
do Zarządzenia nr 135/2021
Wójta Gminy Komańcza
z dnia 31 grudnia 2021r.

WZÓR REJESTRU RYZYK W GMINIE I URZĘDZIE GMINY KOMAŃCZA

L.p.	Ryzyko	Kategoria ryzyka*	Prawdopodobieństwo ryzyka	Skutki ryzyka	Istotność ryzyka	Właściciel ryzyka	Wymagane działania	Osoby odpowiedzialne

**zgodnie z kategorią ryzyka określoną w załączniku nr 7 do zarządzenia*

Załącznik nr 3
do Zarządzenia nr 135/2021
Wójta Gminy Komańcza
z dnia 31 grudnia 2021r.

ZASADY USTALANIA WPLYWU WYSTĄPIENIA RYZYKA NA REALIZACJĘ CELÓW

Wpływ-Skutek	Przesłanki
Wysoki – 3 pkt	Zdarzenie objęte ryzykiem powoduje uszczerbek mający krytyczny lub bardzo duży wpływ na realizację kluczowych zadań albo osiągnięcie założonych celów – poważny uszczerbek w zakresie jakości wykonywanych zadań, poważna strata finansowa albo na wizerunku. Z wystąpieniem zdarzenia objętego ryzykiem wiąże się długotrwały i trudny proces przywracania stanu poprzedniego
Średni – 2 pkt	Zdarzenie objęte ryzykiem powoduje znacząca stratę posiadanych zasobów, ma negatywny wpływ na efektywność działania, jakość wykonywanych zadań, reputację Gminy lub Urzędu. Z wystąpieniem zdarzenia objętego ryzykiem może się wiązać trudny proces przywracania stanu poprzedniego.
Niski - 1 pkt	Zdarzenie objęte ryzykiem powoduje niewielką stratę finansową zakłócenie lub opóźnienie w wykonywaniu zadań. Nie wpływa na reputację Gminy lub Urzędu. Skutki zdarzenia można łatwo usunąć.

Załącznik nr 4
do Zarządzenia nr 135/2021
Wójta Gminy Komańcza
z dnia 31 grudnia 2021r.

ZASADY OCENY STOPNIA PRAWDOPODOBIENSTWA WYSTĄPIENIA RYZYKA

Prawdopodobieństwo	Przesłanki
Wysokie – 3 pkt	Istnieją uzasadnione powody by sądzić, że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się wielokrotnie w ciągu roku
Średnie – 2 pkt	Istnieją uzasadnione powody by sądzić że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się kilkakrotnie w ciągu roku
Niskie – 1 pkt	Istnieją uzasadnione powody by sądzić że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się raz w ciągu roku lub że nie zdarzy się w ciągu roku.

Załącznik nr 5
do Zarządzenia nr 135/2021
Wójta Gminy Komańcza
z dnia 31 grudnia 2021r.

ARKUSZ RYZYKA NA ROK

LP	C E L	ZADANIE	RYZYKA	SKUTE K	PRAWDOPODO BIENSTWO	ISTOTNOŚĆ RYZYKA /ILOZYN/	ZAPOBIE GANIE	WŁAŚCICIEL RYZYKA
1.								
2.								
3.								
4.								

Komańcza, dnia

.....
(podpis Koordynatora ds. kontroli zarządczej)

.....
(zatwierdzenie przez Wójta lub osobę upoważnioną)

POZIOM ISTOTNOŚCI RYZYKA

Ryzyko poważne (6-9)	Ryzyko o wysokim wpływie oraz wysokim lub średnim prawdopodobieństwie Ryzyko o średnim wpływie i wysokim prawdopodobieństwie
Ryzyko umiarkowane (3-5)	Ryzyko o wysokim wpływie i niskim prawdopodobieństwie, Ryzyko o średnim wpływie oraz średnim lub niskim prawdopodobieństwie Ryzyko o niskim wpływie i wysokim prawdopodobieństwie
Ryzyko nieznaczące (1-2)	Ryzyko o niskim wpływie oraz średnim lub niskim prawdopodobieństwie

PRZYKŁADOWE KATEGORIE RYZYKA

Ryzyko finansowe	Czynniki ryzyka
Budżetowe	Związane z planowaniem dochodów i wydatków, dostępnością środków publicznych na rachunku, dokonywaniem wydatków i pobieraniem dochodów.
Podlegające ubezpieczeniu	Związane ze stratami finansowymi, które mogą być przedmiotem ubezpieczenia np. ryzyko pożaru, wypadku
Zamówień publicznych i zlecenia zadań publicznych	Związane z podejmowaniem decyzji oraz udzielaniem zamówień publicznych np. ryzyko naruszenia zasad, form lub trybu ustawy o zamówieniach publicznych
Odpowiedzialności	Związane z obowiązkiem zapłaty kwot pieniężnych tytułem np. odszkodowań, odsetek karnych, kosztów procesowych
Płynności	Blokady wydatków, zatory płatnicze, problemy ekonomiczne głównych klientów, wielkość zadłużenia jednostki
Realizacja programów współfinansowanych ze środków UE	Związane z wystąpieniem nieprawidłowości przy wykorzystaniu środków z UE.

Inwestycji	Niewłaściwe decyzje inwestycyjne, wzrost kosztów inwestycji, brak źródeł finansowania, opóźnienia w realizacji.
Nieproduktywnej straty środków	Związane ze stratą środków rzeczowych i finansowych będącą wynikiem przestępstwa lub wykroczenia (oszustwo, kradzież).
Sprawozdawczości finansowej	Niedawne zmiany w systemie księgowania, częste zmiany pracowników odpowiedzialnych za sprawozdania, niedotrzymywanie terminów sprawozdawczości
Ryzyko dotyczące zasobów ludzkich	Czynniki ryzyka
Pracowników	Liczebności pracowników, niewystarczające kompetencje pracowników, niedawne zmiany kluczowych pracowników, brak motywacji u pracowników
Kierowników	Niewystarczające kwalifikacje kierownictwa, częste zmiany na stanowiskach kierowniczych, zbyt mała liczba osób na stanowiskach kierowniczych
Organizacja jednostki	Nieadekwatna struktura organizacyjna, brak zakresów obowiązków kierownictwa i pracowników, nieprecyzyjnie określone zakresy obowiązków, brak formalnie powierzonych obowiązków, nieefektywny system przepływu informacji
Zarządzanie zasobami ludzkimi	Niesprawiedliwa praktyka wynagradzania, niskie wynagrodzenia, brak działań motywujących pracowników, niewystarczające możliwości rozwoju zawodowego pracowników, niezapewnienie odpowiednich szkoleń, nieefektywna rekrutacja.
BHP	Związane z bezpieczeństwem warunków pracy i wypadkami przy pracy
Ryzyko działalności	Czynniki ryzyka
Organizacyjne	Brak lub niewłaściwe regulacje wewnętrzne (w tym procesy, procedury).
Kontroli wewnętrznej	Związane z funkcjonowaniem kontroli wewnętrznej np. ryzyko niedostatecznej kontroli, ryzyko nieskutecznych mechanizmów kontrolnych
Informacji	Nieadekwatność informacji, na podstawie których podejmuje się decyzje, brak komunikacji w pionie i poziomie struktury organizacyjnej, utrata informacji, naruszenie poufności informacji
Wizerunku	Związane z wizerunkiem Urzędu np. ryzyko negatywnych opinii i artykułów w prasie, spadek reputacji na skutek niewłaściwego działania lub zaniedbań pracowników, nieprawidłowego lub nieterminowego wydawania decyzji, niewłaściwej realizacji zadań przez jednostkę, złego zarządzania.
Systemów informatycznych	Związane z używanymi w Urzędzie oraz jednostce organizacyjnej systemami i programami informatycznymi oraz ochroną danych w sieci np. ryzyko awarii systemu, wdrażanie nowych technologii, ryzyko dostępu do danych przez nieuprawnione osoby, ryzyko niekontrolowanej modyfikacji danych
Prowadzonymi projektami	Niewłaściwe planowanie projektu, wzrost kosztów realizacji projektu, opóźnienia w realizacji projektu, brak środków na realizację projektu, niepowodzenie projektu.
Nowymi zadaniami i programami	Ograniczenie lub znaczny wzrost zadań jednostki, brak odpowiednich zasobów (środków finansowych, pracowników, wyposażenia, informacji), krótki termin realizacji, konieczność współpracy z innymi podmiotami.
Innowacyjnością	Opór pracowników, brak skłonności do zmian, wdrażanie niesprawdzonych rozwiązań
Ryzyko zewnętrzne	Czynniki ryzyka
Infrastruktury	Związane ze środkami transportu i łączności, zakłócenia w dostawach energii, przerwy w łączności telefonicznej, przerwy w dostępie do Internetu i poczty elektronicznej.
Środowiska prawnego	Brak regulacji prawnych w danym zakresie, skomplikowane lub niejasne przepisy, zmiany prawa, niejednolite orzecznictwo.

Zewnętrzne warunki ekonomiczne	Zmiany stop procentowych, kursów walut, inflacji, długu publicznego
Środowisko naturalne	Dotyczy konsekwencji środowiskowych wynikających z realizacji celów organizacji tj.: zanieczyszczenie środowiska, katastrofa ekologiczna, protesty społeczne
„Siła wyższa”	Pożar, powódź, huragan, epidemia
Dostawcy i usługodawcy	Niestabilni dostawcy, monopolistyczna pozycja dostawców
Inne zagrożenia i naciski zewnętrzne	Działania przestępcze, terroryzm, presja polityczna, społeczna, naciski grup interesu, działalność lobbingowa